

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.6.52](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.6.52)

УДК 351

*Р. В. Палагусинець,
к. е. н., заступник керівника відділу Управління забезпечення міжпарламентських
зв'язків Апарату Верховної ради України
ORCID ID: 0000-0003-1399-7164*

ДИПЛОМАТИЧНА СЛУЖБА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

*Rostyslav Palagusynets
PhD in Economics, Deputy Head of Division,
Inter-Parliamentary Relations Directorate of the Parliament of Ukraine*

DIPLOMATIC SERVICE IN THE FRAMEWORK OF PUBLIC ADMINISTRATION

Актуальність дослідження пов'язана з нагальною потребою глибшого осмислення сутності дипломатичної служби та її значення в системі державного управління, внесення науково-обґрунтованих змін в законодавство про державну цивільну службу, реалізації більш досконалих форм регулювання професійної дипломатичної діяльності, в тому числі, з точки зору визначення і законодавчого закріплення правового статусу співробітників дипломатичної служби, включаючи вдосконалення системи гарантій, заборон і обмежень, а також специфіки проходження дипломатичної служби.

Методологічну основу дослідження склали сучасні загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, які застосовуються до дослідження відносин у сфері дипломатії та дипломатичної служби. Обґрунтованість результатів, отриманих в цій статті, досягається за рахунок застосування системно-структурного, порівняльного, формально-юридичного методів, а також методу опису понять і термінів, методів аналізу, тлумачення, класифікації.

Метод системного аналізу застосовувався при дослідженні механізму вироблення і реалізації зовнішньополітичних рішень. Порівняльний метод дослідження дозволив при вивченні окремих елементів правового статусу співробітників дипломатичної служби, особливостей організації та проходження дипломатичної служби проаналізувати стан розглянутих відносин в іноземних державах і в Україні. Метод лексико-граматичного аналізу використовувався при аналізі різних підходів до понять «дипломатія», «дипломатична служба», «дипломатична діяльність», «зовнішня політика».

За результатами аналізу зовнішньої політики України рівень поточної реалізації зовнішньої політики України у 2019 році становить «трійку», що вказує на те, що зовнішня політика України потребує розвитку і модернізації у майбутньому, а пріоритетними питаннями для України на 2020 рік має стати протидія російській агресії та Євроатлантична інтеграція.

Як наслідок, дослідження ролі дипломатичної служби в системі державного управління набуло в даний час особливу значимість, має як теоретичне, так і практичне значення для ефективного функціонування системи державної служби, а також здійснення управління зовнішньополітичною діяльністю та міжнародним співробітництвом.

The relevance of the study is related to the urgent need for a deeper understanding of the essence of the diplomatic service and its importance in the public administration system, making scientifically sound changes in the legislation on civil service, implementation of better forms of regulation of professional diplomatic activity, inclusive of defining and formalisation of the legal status of diplomats, in particular improving the system of guarantees, prohibitions and restrictions, as well as the specifics of the diplomatic service.

Modern general and special methods of cognition, which are applied to the study of relations in the field of diplomacy and diplomatic service have served as the methodological basis of the study. The validity of the results obtained in this article is achieved through the use of system-structural, comparative, formal-legal methods, as well as the method of describing concepts and terms, methods of analysis, interpretation, classification.

The method of system analysis was used in the study of the mechanism of decision-making and implementation of foreign policy decisions. The comparative method of research allowed while studying separate elements of the legal status of employees of diplomatic service, features of the organization and serving as a diplomat to analyse the state of the considered relations in foreign states and in Ukraine. The method of lexical and grammatical analysis was used while analyzing different approaches to the concepts of "diplomacy", "diplomatic service", "diplomatic activity" and "foreign policy".

According to the analysis of Ukraine's foreign policy, the level of current implementation of Ukraine's foreign policy in 2019 is "three", which indicates that Ukraine's foreign policy needs development and modernization in the future, and priority issues for Ukraine in 2020 should be to counter Russian aggression and Euro-Atlantic integration.

As a result, the study of the role of the diplomatic service in the public administration system has now acquired special significance, has both theoretical and practical significance for the effective functioning of the civil service system, as well as the management of foreign policy and international cooperation.

Ключові слова: дипломатична служба; державне управління; дипломатія; дипломатична діяльність; зовнішня політика; державна служба.

Key words: diplomatic service; public administration; diplomacy; diplomatic activity; foreign policy; civil service.

Обґрунтування актуальності обраної теми дослідження. Актуальність теми дослідження визначається, в першу чергу, необхідністю підвищення ефективності правового регулювання організації і проходження державної цивільної служби в системі Міністерства закордонних справ України. Розвиток системи дипломатичної служби України диктує необхідність вдосконалення положень українського законодавства, що регламентує дипломатичну службу, в тому числі, з використанням сучасної зарубіжної практики.

Метою статті є дослідження ролі та функції дипломатичної служби в системі державного управління.

Аналіз досліджень і публікацій з аналізованої проблеми. Теоретичною основою дослідження послужили праці вітчизняних і зарубіжних вчених і практичних працівників, пов'язані з проблемами дипломатичної служби в системі державного управління. Сучасні проблеми організації та правового забезпечення дипломатичного представництва України за кордоном детально дослідив науковець Федчишин С. А. [16]. Сагайдак О. П. детально проаналізував дипломатичний протокол та етикет [13]. Антонович М. [1] та Тимченко Л.Д. [15] глибоко висвітили в своїх працях питання міжнародного права. Нормативну базу дослідження складають: Закон України "Про дипломатичну службу України" від 20 вересня 2001 р. № 2728-III [7]; Закон України "Про державну службу" від 16 грудня 1993 р. № 3723-XII [8]; та Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України" від 12 липня 2006 р [11].

Дана стаття визначила необхідність вирішення наступних завдань: проаналізувати підходи вітчизняних, а також зарубіжних вчених до вивчення ролі дипломатичної служби в системі державного управління, виявити специфіку її принципів, завдань і функцій, розглядаючи дипломатичну службу в системі державного управління; оцінити сучасний стан правового регулювання організації і проходження

дипломатичної служби, виявити недоліки в правовому регулюванні дипломатичної служби; проаналізувати можливі перспективи подальшого розвитку дипломатичної служби в Україні.

Основний зміст дослідження. Дипломатична служба, як і держава в цілому, розвивається в контексті світової історії і культури свого народу, органічно інтегрована в процес соціально-політичних, економічних і духовно-моральних змін, що відбувається в світі і Україні. За своїм статусом і практичним призначенням вона покликана забезпечувати професійне вирішення стратегічних і оперативних завдань зміцнення єдності країни, державного суверенітету і національної безпеки, зміцнення соціально-економічної стабільності та збереження культурної національної самобутності народу, захисту прав, свобод і законних інтересів громадян. У такому контексті особливо значущими є завдання демократичного оновлення українського суспільства, оздоровлення інвестиційного клімату, оптимізації системи надання державних і муніципальних послуг, стимулювання ініціативи та інновацій, рішучої протидії корупції і бюрократизму [2].

Зрозуміло, що такого роду масштабні завдання можуть бути забезпечені і ефективно вирішені лише високопрофесійним, стабільним апаратом державного управління, який працює в оптимальному режимі, високоефективною, гнучкою і зрілою в моральному відношенні дипломатичною службою.

В даний час в науці склалося досить чітке уявлення про державну службу як особливий професійний діяльності за практичним здійсненням державних функцій працівниками, які обіймають посади державної служби і отримують від держави винагороду за свою працю з коштів державного бюджету. Ця діяльність нерозривно пов'язана з такими базовими поняттями і цінностями, як професіоналізм, відповідальність, вірність громадянському обов'язку, інноваційна орієнтованість, професійна честь, репутація [14].

Державна служба – це досить складний багатовимірний державно-правовий, організаційний та соціальний інститут. В одних випадках мається на увазі, що це якесь відомство по реалізації певних державно-політичних цілей і управлінських завдань (митна служба, служба з праці та зайнятості, прикордонна служба); в інших – форма професійної діяльності по реалізації відповідних службових повноважень в апаратах державних органів; по-третє – соціальний інститут нормативно врегульованих публічно-правових відносин між державою і громадянами з приводу умов, форм, методів і результатів службової діяльності; по-четверте – комплексний правовий інститут, що представляє собою сукупність правових норм і засад, що визначають сутність державної служби, її принципи та місце в механізмі державного управління, правовий статус службовця і умови проходження служби, які суттєво відрізняють професію державного службовця від інших професійних форм трудової діяльності.

У більшості країн західної демократії цей термін трактується в широкому сенсі, охоплює всю сукупність виробничо-службових відносин, суб'єктами яких є службовці, зайняті на державних підприємствах, в органах державної влади і місцевого самоврядування, в установах будь-якого рівня, типу і профілю, що фінансуються з коштів державного або місцевого бюджету. У систему державної служби, таким чином, включаються всі відповідальні працівники державного сектора, державну службу називають «публічною» або «громадянською» [5].

У вузькому сенсі поняттям «державна служба» позначається система суспільних відносин, суб'єктами яких є працівники, які заміщують посади державної служби в апаратах органів державної влади. Робота в інших державних і муніципальних установах, державних корпораціях, акціонерних товариствах, громадських організаціях, а тим більше в приватних підприємствах і фірмах, не є державною службою.

Науковим співтовариством сутність державної служби виражена досить ёмко і лаконічно. У переважній більшості випадків вона представляється як система практично-професійної участі громадян у здійсненні цілей і функцій держави в формі цілеспрямованого, організуючого і регулюючого керуючого впливу на суспільні процеси, свідомість, поведінку і повсякденну діяльність людей.

Дипломатія – це організаційний політичний інструмент реалізації зовнішньополітичного курсу держави, сукупність засобів, прийомів і методів досягнення зовнішньополітичних цілей, свого роду механізм взаємовідносин між суверенними державами, заснований на взаємному обміні дипломатичними представниками, що втілюють суверенітет своєї держави. Найважливішою її складовою є переговори – серцевина дипломатії і один з найбільш ефективних засобів «формування світової політики», сполучення інтересів окремих країн з інтересами всього світового співтовариства [3].

За визначенням Сагайдака О. П., дипломатія - це наука міжнародних відносин і мистецтво ведення переговорів з керівниками держав і урядів і спеціальними органами зовнішніх відносин, участь у визначенні курсу зовнішньої політики країни і її просування мирними засобами [13]. В економічній сфері дипломатія покликана забезпечувати безпеку торгових відносин, протидіяти відмиванню грошей, відкривати нові сфери впливу, активно підтримувати вітчизняний бізнес.

Саме в такому ключі визначає дипломатію більшість вітчизняних і зарубіжних вчених. Головченко В. І. характеризує дипломатію як механізм, за допомогою якого здійснюються політичні взаємини між державами і народами. Дипломат, на його думку, є не стільки архітектором, скільки провідником політики.

Дипломати – це не чиновники, а політики міжнародного рівня. Це міністри закордонних справ та їх заступники, надзвичайні і повноважні послы, послы з особливих доручень, постійні представники в міжнародних організаціях, які за визначенням повинні володіти не тільки всебічною освіченістю і неабиякими професійними якостями, політичним чуттям і здатністю оцінювати проблему з точки зору національних інтересів, але і комунікабельністю, красномовством, умінням переконувати, цікаво виступати на конференціях і прийомах, знаходити спільну мову з артистами, письменниками, вченими. На високому політичному рівні

вести консультації, неформальні і робочі зустрічі, переговорні форуми, офіційні і державні візити. Тут доречні компроміси і поступки, компенсації і принциповість, інновації та несподівані рішення [6].

Отже, дипломатична служба – це не практична публічно-політична діяльність, а свого роду нормативно врегульований інструмент професійного забезпечення державної влади в справі реалізації зовнішньополітичного курсу. Це переважно адміністративно організаційна діяльність, пов'язана з рішенням безлічі завдань кадрового, інформаційно-аналітичного, адміністративно-розпорядчого, організаційно-управлінського та матеріально-технічного характеру. Включає вона в себе правове, протокольне, документальне, інформаційно-технічне та фінансово-економічне забезпечення міжнародно-політичного процесу.

За всім цим – організація державних візитів; саміти; тематичні конференції в посольствах і консульствах; ділові клуби; контакти з експертами, узагальнення інформації; захист прав громадян і співвітчизників за кордоном.

Не можна не враховувати і те, що в структурах самого Міністерства закордонних справ і його зарубіжних установах з кожним роком збільшується частка співробітників, які власне дипломатичними працівниками не являються. Це фахівці з питань науково-технічного та культурного співробітництва, в галузі енергетики і сільського господарства з питань біженців та працевлаштування. Скажімо, в англійському посольстві в США лише 11% співробітників є кадровими службовцями дипломатичного відомства, інші – фахівці інших галузей [9].

В нашій країні реалізується діяльна модель державної служби. Найчастіше діяльність розглядається як процес, який не узгоджується з її цілями і конкретними соціально значущими результатами. Дипломатична діяльність – це не просто трудова активність в розрахунку на певну матеріально-грошову винагороду і задоволення деяких особистих амбіцій. Дипломатична служба – це суспільно-значуща активність, спрямована на творче і доцільне перетворення навколишнього світу і самого себе відповідно до цілком конкретних суспільних потреб.

По справжньому ефективною дипломатична служба стає лише тоді, коли в наявності її конкретні результати, коли спостерігаються соціально-значущі зміни в країні і в особистому житті громадян, якщо ці зміни динамічні, творчі, прогресивно орієнтовані.

Реальний зміст дипломатичної служби полягає в тому, що це конструктивний процес виконання публічних функцій державних органів в інтересах суспільства і держави, це процес практичного вирішення державних завдань в строгому урегульованому адміністративно-правовому порядку [4].

Тому все залежить від того, як організована система службових відносин, які принципи покладені в її основу, які цілі переслідуються, в якій послідовності і якими методами вирішуються поточні і стратегічні завдання державного будівництва, якого кваліфікаційного рівня фахівці зайняті в її структурах.

Дипломатична служба здійснюється на постійній, професійній і оплатній основі, організовується виключно на посадах в державних органах всіх гілок влади, вимагає від громадян, що заміщають або претендують на посаду державного службовця, спеціальної, перш за все правової, економічної та управлінської підготовки, певного досвіду професійної діяльності, що відповідає моральній і морально-психологічній стійкості. Адже в основі дипломатичної служби сучасної цивілізованої держави знаходяться не тільки такі базисні цінності, як демократизм, законність, гуманізм, орієнтованість на захист прав і свобод людини, а й принципи професіоналізму, толерантності та соціальної справедливості [15].

Дипломатична служба сучасної демократичної правової держави – це публічно-правовий інститут. Державний службовець не найманий працівник в класичному розумінні цього слова, а представник держави. Його роботодавець – не керівник того чи іншого органу влади, а держава в цілому. Держава не наймає працівників, а за допомогою публічного конкурсного відбору забезпечує реалізацію конституційного права громадян України на управління справами суспільства і держави. Дипломатична служба тому не може розглядатися в якості форми працевлаштування та гаранта високого соціального статусу працівника, його особистого успіху і благополуччя. Сутність і пріоритети професії державного службовця принципово інші – сумлінність, професійний обов'язок, патріотизм, а багато в чому і самовідданість.

Вища ж цінність – права, свободи і законні інтереси людини. Саме цим і визначається зміст службової діяльності.

Дипломатична служба – це не обслуговування і не служіння. Її не можна трактувати як суто «сервісний інститут». Історичне покликання службовців значно ширше: здійснення функцій держави, реалізація повноважень держави і державних органів, а також високопрофесійне забезпечення повноважень посадових осіб, що заміщають політичні посади і надання публічних послуг населенню [16].

Її предмет – державний інтерес і мистецтво державного управління на наукових підставах, вміння поєднати в єдине ціле закон, політику, мораль і культуру. Державний службовець не просто працівник, який займає певну посаду в структурі державної влади, а й уповноважений представник народу у владі, що виконує «волю народу за допомогою виконання повноважень держави». Причому не за допомогою бюрократичних технологій і простого виконавства, а за допомогою інноваційного характеру розпорядчих актів, управлінської творчості і службової ініціативи.

Ось чому державна служба може бути тільки професійною, займатися нею повинні тільки спеціально підготовлені фахівці, що володіють необхідним життєвим, службовим і моральним досвідом. Без професійних

знань, досвіду і відповідного стажу роботи, сміливості і вмотивованості на державний інтерес ця робота неможлива.

Саме в такому сенсі трактується поняття «служба». Вектор такого служіння – інтереси країни і її громадян, повсякденні потреби держави, законність і соціальна справедливість.

Функції дипломатичної служби багато в чому відповідають функціям державного апарату. У кожній конкретній сфері вирішуються свої особливі завдання, для чого державні органи наділяються відповідними повноваженнями і забезпечуються необхідними ресурсами.

У сфері міжнародних відносин і дипломатії: дипломатичний супровід вирішення проблем безпеки країни, збереження і зміцнення її суверенітету і територіальної цілісності; формування міцних і авторитетних позицій країни в світовому співтоваристві; створення сприятливих зовнішніх умов для модернізації України, переведення її на інноваційний шлях і, як наслідок, консолідації суспільства та забезпечення його конкурентоспроможності в світі; формування стабільних відносин з державами ближнього і далекого зарубіжжя; створення системи двосторонніх і багатосторонніх партнерських відносин, покликаних забезпечити стійкість у міжнародному становищі країни незалежно від коливань зовнішньополітичної кон'юнктури [2].

Представлені функції відповідним чином диференціюються за видами і рівнями дипломатичної служби. У кожному конкретному випадку вони отримують свою конкретну інтерпретацію, нормативне закріплення, матеріально-фінансове і кадрове забезпечення.

Що в свою чергу визначає характер, особливості і успіх реалізації державно-службових повноважень.

Успішність Міністерства закордонних справ гарантується тим, що воно має право [11]:

- отримувати в установленому порядку практично від будь-якої організації всі необхідні документи, довідкові та інші матеріали, необхідні для вирішення питань, що належать до компетенції Міністерства;
- здійснювати експертизу на предмет відповідності законодавству України і міжнародно-правовим нормам проектів міжнародних договорів України;
- вносити на розгляд Президента та Верховної Ради пропозиції про розробку проектів законодавчих актів з питань зовнішньої політики і дипломатичної служби;
- приймати в межах своєї компетенції рішення нормативного характеру, обов'язкові для виконання іншими органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами та організаціями, незалежно від їх організаційно-правових норм і відомчої підпорядкованості;
- подавати в установленому порядку пропозиції про заснування представництв МЗС на території України;
- вирішувати питання створення, реорганізації і ліквідації підвідомчих організацій, призначення на посаду та звільнення з посади їх керівників;
- використовувати в установленому порядку позабюджетні кошти, одержувані від надання консульських та інших видів послуг, для фінансування розвитку матеріально-технічної бази Міністерства, на соціальні потреби і матеріального стимулювання його працівників;
- утворювати науково-консультативні, методичні та експертні поради. А значить і більш якісно виконувати свої функції, в тому числі в частині підготовки пропозицій щодо укладення, виконання та припинення дії міжнародних договорів; забезпечення єдності державної системи реєстрації, обліку та збереження міжнародних договорів; інформаційного забезпечення керівництва країни з питань міжнародного становища і зовнішньополітичної діяльності; поширення інформації про Україну за кордоном.

Радою зовнішньої політики «Українська призма» в період з 9 до 17 грудня 2019 р. було проведено опитування 103 експертів щодо роботи дипломатичної служби України [12].

Найбільшими провалами зовнішньої політики України за останні 5 років експерти вважають продовження війни з РФ та Мінськ 2 по 16%, втягування у внутрішньополітичну боротьбу в США – 13% (рис. 1).

Рис. 1. Найбільші провали зовнішньої політики України за останні 5 років, % [12]

Найбільшими досягненнями зовнішньої політики України за останні 5 років експерти називають набуття сили Угоди про Асоціацію з ЄС – 26%, безвізовий режим з ЄС – 24% та формування та збереження міжнародної проукраїнської коаліції – 18% (рис. 2).

Рис. 2. Найбільші досягнення зовнішньої політики України за останні 5 років, % [12]

Експерти Міжнародного центру перспективних досліджень проаналізували результати зовнішньої політики України у 2019 році та перспективи окреслили на 2020 рік [10].

Відповіді експертів на питання «Як ви оцінюєте рівень поточної реалізації зовнішньої політики України у 2019 році?» за п'ятибальною шкалою показали результати, представлені на рис.3.

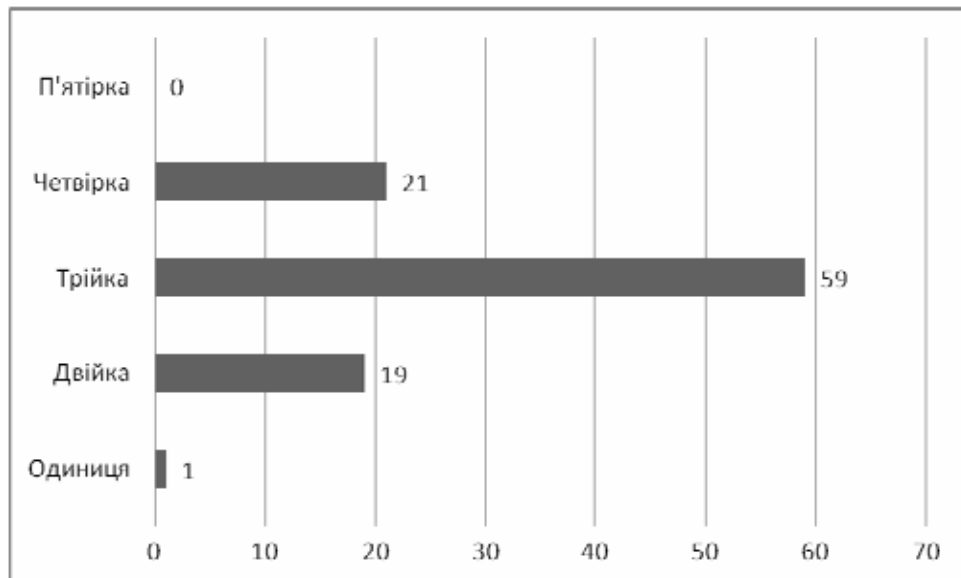

Рис. 3. Як ви оцінюєте рівень поточної реалізації зовнішньої політики України у 2019 році?, % [10]

Отже, більшість експертів оцінили рівень поточної реалізації зовнішньої політики України у 2019 році на «трійку», що вказує на те, що зовнішня політика України потребує розвитку і модернізації у майбутньому.

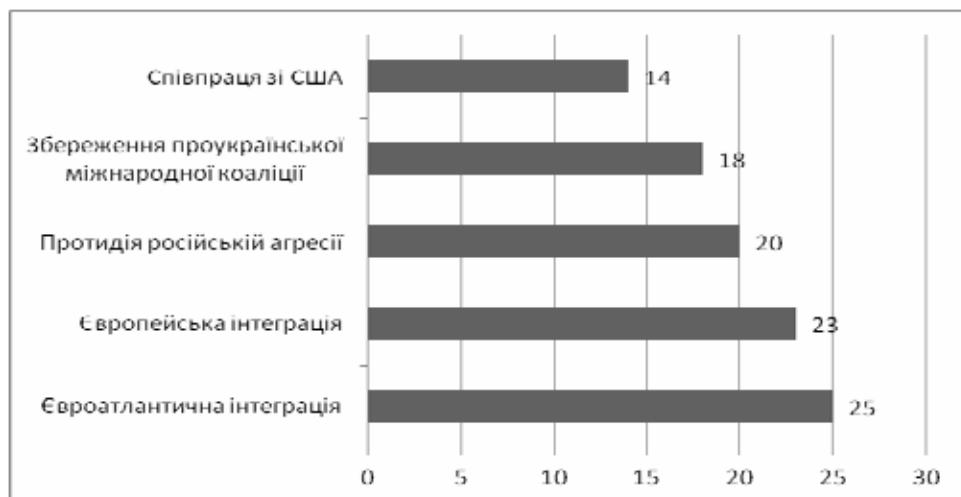

Рис. 4. Пріоритети зовнішньої політики України у короткостроковій перспективі, % [10]

Пріоритетами зовнішньої політики України у короткостроковій перспективі експерти назвали Євроатлантичну та європейську інтеграцію – 25% та 23% відповідно (рис. 4).

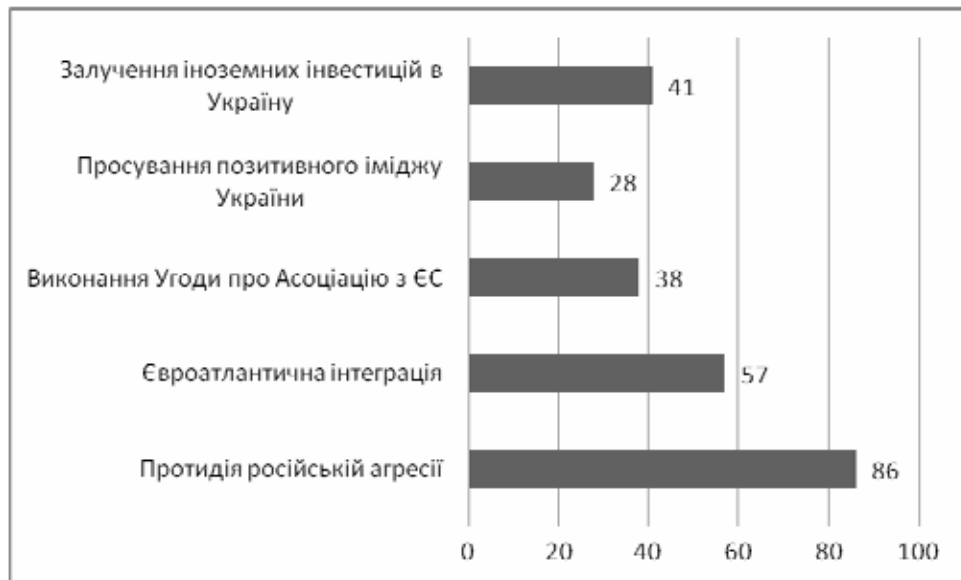

Рис. 5. Пріоритетні питання для України на 2020 рік [10]

Пріоритетними питаннями для України на 2020 рік вважають протидію російській агресії – 86 експертів, Євроатлантичну інтеграцію – 57 експертів та виконання Угоди про Асоціацію з ЄС – 38 експертів (рис. 5).

Глибинний соціально-політичний сенс державної служби, в тому числі дипломатичної, відображають її принципи - вимоги, які є обов'язковими для всіх фізичних та юридичних осіб, в тій чи іншій мірі мають відношення державній службі; є загальними і поширюються на всі види і рівні державної служби; охоплюють всі організаційні, правові, політичні та інші сторони, які і визначають зміст державної служби. Принципи мають загальнообов'язковий характер, визначають статус, тенденції та закономірності розвитку службових відносин, впливають з основних постулатів демократичної правової федеративного соціального світської держави.

Висновки. Принципи роботи дипломатичної служби органічно взаємопов'язані між собою і, доповнюючи один одного, утворюють міцний фундамент високоефективного функціонування державної влади в сфері дипломатії. Вони надають процесу виконання посадових обов'язків належну соціально-політичну і правову спрямованість, забезпечують оптимальну конфігурацію участі державних службовців у адміністративно-управлінському процесі, гарантують застосування науково обґрунтованих форм і методів роботи і, як результат, істотне підвищення ефективності, авторитету і престижності дипломатичної служби.

Згідно дослідження, проведеного радою зовнішньої політики «Українська призма», найбільшими провалами зовнішньої політики України за останні 5 років експерти вважають продовження війни з РФ та Мінськ 2, а найбільшими досягненнями – набуття сили Угоди про Асоціацію з ЄС та безвізовий режим з ЄС.

За результатами аналізу зовнішньої політики України Міжнародним центром перспективних досліджень рівень поточної реалізації зовнішньої політики України у 2019 році становить «трійку», що вказує на те, що зовнішня політика України потребує розвитку і модернізації у майбутньому, а пріоритетними питаннями для України на 2020 рік має стати протидія російській агресії та Євроатлантична інтеграція.

Література.

1. Антонович М. (2011) Міжнародне право, Юрінком Інтер, с. 384.
2. Асланян А. Г. (2010) Адміністративно-правові засади діяльності дипломатичних представництв іноземних держав в Україні, *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*, № 4, с. 87–96.
3. Вапнярчук Н. М. (2012) До питання ротації державних службовців дипломатичної служби, *Публічне право*, № 3, с. 263–268.
4. Ведель И. А. (2012) Некоторые аспекты осуществления дипломатической защиты (консульского содействия) дипломатическими и консульскими учреждениями, *Российский юридический журнал*, № 3. – с. 83–91.
5. Головченко В. І. (2012) Дипломатична історія України (1923–1993 роки) : навч. посіб., К. : Київ. ун-т, с. 239.
6. Гуменюк Б. І. (2001) Сучасна дипломатична служба, К. : Либідь, с. 255.
7. Закон України “Про дипломатичну службу України” від 20 вересня 2001 р. № 2728-III., режим доступу до ресурсу: rada.gov.ua.
8. Закон України “Про державну службу” від 16 грудня 1993 р. № 3723-XII, режим доступу до ресурсу: rada.gov.ua.
9. Камінський А. (1995) Вступ до міжнародних відносин, Л.: Світ, с. 287.

10. Офіс зв'язку українських аналітичних центрів у Брюсселі, режим доступу до ресурсу: <https://ukraine-office.eu/>.
11. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України" від 12 липня 2006 р. № 960, режим доступу до ресурсу: rada.gov.ua.
12. Рада зовнішньої політики «Українська призма», режим доступу до ресурсу: <http://prismua.org/>.
13. Сагайдак О. П. (2012) Дипломатичний протокол та етикет, 2-ге вид., К.: Знання, с. 262.
14. Семилетников Н. А. (2011) Протокол международного и делового сотрудничества, Минск: Дикта, с. 200.
15. Тимченко Л. Д. (2012) Міжнародне право, К.: Знання, с. 631.
16. Федчишин С. А. (2011) Дипломатичне представництво України за кордоном: сучасні проблеми організації та правового забезпечення, Х.: ФІНН, с. 264.

References.

1. Antonovych, M. (2011), *Mizhnarodne pravo* [International Law], Yurinkom Inter, P. 384.
2. Aslanian, A. H. (2010), "Administrative and legal bases of activity of diplomatic missions of foreign states in Ukraine", *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, vol. 4, pp. 87–96.
3. Vapniarchuk, N. M. (2012), "On the rotation of civil servants in the diplomatic service", *Publichne pravo*, vol. 3, pp. 263–268.
4. Vedel', I. A. (2012), "Some aspects of the implementation of diplomatic protection (consular assistance) by diplomatic and consular institutions", *Rossiiskij juridicheskij zhurnal*, vol. 3, pp. 83–91.
5. Holovchenko, V. I. (2012), *Dyplomatychna istoriia Ukrainy (1923–1993 roky): navch. posib.* [Diplomatic history of Ukraine (1923–1993)], Kyiv. un-t, Kyiv, Ukraine, P. 239.
6. Humeniuk, B. I. (2001), *Suchasna dyplomatychna sluzhba* [Modern diplomatic service], Lybid, Kyiv, Ukraine, P. 255.
7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine "On the Diplomatic Service of Ukraine" of September 20, 2001 № 2728-III, available at: rada.gov.ua (Accessed 12 June 2020).
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993), The Law of Ukraine "On Civil Service" of December 16, 1993 № 3723-XII, available at: rada.gov.ua (Accessed 12 June 2020).
9. Kaminskyi, A. (1995), *Vstup do mizhnarodnykh vidnosyn* [Introduction to International Relations], Svit, Lviv, Ukraine, P. 287.
10. The Ukrainian Think Tanks Liaison Office in Brussels, available at: <https://ukraine-office.eu/> (Accessed 12 June 2020).
11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2006), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Regulations on the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine" of July 12, 2006 № 960, available at: rada.gov.ua (Accessed 12 June 2020).
12. Ukrainian Prism Foreign Policy Council, available at: <http://prismua.org/> (Accessed 12 June 2020).
13. Sahaidak, O. P. (2012), *Dyplomatychnyi protokol ta etyket* [], 2nd ed., Znannia, Kyiv, Ukraine, P. 262.
14. Semiletnikov, N. A. (2011), *Protokol mezhdunarodnogo i delovogo sotrudnichestva* [Protocol of international and business cooperation], Dikta, Minsk, P. 200.
15. Tymchenko, L. D. (2012), *Mizhnarodne pravo* [International Law], Znannia, Kyiv, Ukraine, P. 631.
16. Fedchyshyn, S. A. (2011), *Dyplomatychnye predstavnytstvo Ukrainy za kordonom: suchasni problemy orhanizatsii ta pravovoho zabezpechennia* [Diplomatic representation of Ukraine abroad: modern problems of organization and legal support], FINN, Kharkiv, P. 264.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2020 р.